

Projekto „Fotovoltinių jėgainių įrengimo ir energijos vartotojų tapimo gaminančiais vartotojais perspektyvos daugiabučių namų sektoriuje“

įgyvendinimo ataskaita

2017 m. gruodžio 29 d.

Asociacija Lietuvos vartotojų organizacijų aljansas (toliau vadinama „Projekto vykdytoju“ arba „Aljansu“) sėkmingai įvykdė projektą „Fotovoltinių jėgainių įrengimo ir energijos vartotojų tapimo gaminančiais vartotojais perspektyvos daugiabučių namų sektoriuje“, kuris buvo įgyvendinamas remiantis sutartimi Nr. 25-55, pasirašyta 2017-ųjų metų gegužės 17 d. tarp Projekto vykdytojo ir Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos.

Projekto esmė – atlikti studiją, kaip Lietuvoje išjudinti saulės energijos jėgainių instaliavimą ant daugiabučių namų stogų ir kaip užtikrinti, kad naudą iš naujų energetinių technologijų, pirmiausia – iš fotovoltinių (PV) jėgainių – galėtų gauti daugiabučių namų gyventojai. Per projektui skirtą laiką minėta studija buvo sėkmingai sukurta. Su jos rezultatais gali susipažinti visi suinteresuoti asmenys Aljanso svetainėje bei specialioje tam įkurtoje svetainėje solemio.lt. Projekto veiklos buvo skirtos tikslinei grupei: visiems daugiabučiuose įsikūrusiems elektros energijos vartotojams ir ypač aktyvistams, siekiantiems įgyvendinti pokyčius savo bendruomenėje (dažniausiai tai yra daugiabučių namų savininkų bendrijų vadovai) taip pat plačiai visuomenei, valstybės institucijoms, nustatančioms valstybinės politikos atsinaujinančių energijos išteklių (AEI) srityje gaires ir įgyvendinimo priemones.

Planuoti ir pasiekti projekto rodikliai

Konsultacinės studijos parengimas.

Projekto tikslas, aprašytas paraiškoje, suformuluotas taip: „sukurti žinių (duomenų) bazę (angl. „knowledge base“), kurios pagalba daugiabučių gyventojai, elektros energijos vartotojai, galėtų pasinaudoti potencialiai ant stogo įrengiamų fotovoltinių jėgainių gaminama energija. Žinios bus pateiktos internete – atvirai, nemokamai, suprantamai ir lengvai prieinamai kiekvienam vartotojui, ir taip pat viešai platinamos konsultacinės

studijos forma. Internetu bus sukurta speciali svetainė, <...> parodanti daugiabučio namo gyventojų naudą, gaunamą iš fotovoltinių jėgainių įrengimo. <...> Projekto pagrindinė veikla – atlikti esamos situacijos tyrimą ir parengti konsultacinę studiją, tapsiančią pagrindu pasiekti projekto tikslą.“ Galima konstatuoti, kad šis tikslas yra pasiektas iš esmės pačią studiją sukūrus, tačiau daugeliu atvejų studijos išvados neatitiko pirminių lūkesčių. Kitaip tariant, studijos rezultatas buvo iš dalies netikėtas: vietoje galimybės iškomunikuoti pačių vartotojų gaminamos elektros energijos instaliacijos naudą, studijos autoriams teko uždavinys apskritai ieškoti kelių ir siūlyti sprendimus, kaip (nepriklausomai nuo naudos suvokimo) įgalinti ant daugiabučių stogų įrengti fotovoltines jėgaines.

Todėl naudos komunikavimas, kaip aiškėjo studijos kūrimo metu, yra dar ne šio mūsų šalies elektros rinkos raidos etapo uždavinys. Būtinai gana radikalūs pakeitimai įstatyminėje bazėje, kad vartotojai, gyvenantys daugiabutyje, apskritai galėtų pasinaudoti PV jėgainių teikiama galimybėmis. Šiuo požiūriu daugiabučių gyventojai yra radikaliai nepalankioje situacijoje, palyginti su privačių (vienbučių) namų gyventojais. Kaip vartotojams, jiems yra *de facto* uždarytos visos galimybės greitai ir patogiai įsirengti PV jėgaines ir gaminti elektros energiją savo reikmėms ir/ar pardavimui.

Studijos rėmuose bandyta atsakyti į keliamus klausimus ir siūlyti sprendimo būdai. Kaip vienas iš naujų, retai viešojoje erdvėje nuskambančių būdų, pasiūlytas AEI kooperatyvo („saulės kooperatyvo“) kūrimo kelias, atskiriant daugiabučio namo savininkų bendrijas nuo PV jėgainių įrengimo proceso. Tam yra daug priežasčių, apie kurias rašoma studijoje.

Studija konstatavo, kad saulės energetikai ant daugiabučių stogų dabar kelias užvertas, nes (tai ne baigtinis sąrašas, o tik kelių pagrindinių problemų sąvadas iliustracijai):

- Neaišku, kaip priimti sprendimą ir kaip juridiskai teisingai eksploatuoti saulės jėgainę.
- Perteklinė elektra nepanaudojama racionaliai (t.y., yra daug daugiau pagaminama elektros energijos, negu sunaudojama nuosavoms bendroms namo reikmėms, ir dar esama sezoninio veiksnio, kuris tą disproporciją didina – vaizdžiai pateikta studijos Priede Nr. 5).